

Pradžia>Jūsų teisės>Nepilnamečių teisės teismo procesuose**Nepilnamečių teisės teismo procesuose**

Švedija

1. Minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme

Švedijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 15 metų. Šeimos, įdarbinimo, migracijos, prieglobsčio ir administracinių sankcijų klausimais bylas teisme gali iškelti asmenys, kuriems yra suėję bent 18 metų. Švietimo klausimais šis amžius yra 16 metų, o sveikatos klausimais (tik tuo atveju, jeigu tai susiję su privalomu psichiatrinio sulaikymu / gydymu) ir globos nustatymo klausimais – 15 metų (nors vaikai paprastai būna atsakovais, o ne ieškovo).

2. Specializuotos institucijos ir kompetentingos institucijos

Švedija neturi specialių teismų jauniems nusikaltėliams. Jaunesniems negu 15 metų amžiaus vaikams baudžiamasis persekiojimas negali būti vykdomas, jie priklauso socialinių tarnybų globai, o 15–18 metų amžiaus vaikų bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Švedija turi bendrosios kompetencijos teismus ir administracinius teismus. Jie dirba lygiagrečiai. Administracinių teismų sistema nagrinėja skundus, kuriais apskundžiami administraciniai sprendimai.

Civilines bylas ir bylas dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Specializuotų institucijų, kurios bendrautų su vaikais civiliniame teismo procese, Švedijoje nėra. Dauguma šeimos teisės ginčų priklauso bendrosios kompetencijos teismų jurisdikcijai.

3. Taikomos teisinės ir politikos priemonės, skirtos išvengti nepagrįsto delsimo nagrinėjant su vaikais susijusias bylas

Kai vaikas įtariamas padaręs nusikaltimą, apie nusikaltimą ir pokalbį su vaiku turėtų būti kuo greičiau pranešama tėvams arba kitam asmeniui, atsakingam už rūpinimąsi vaiku. Pokalbyje turėtų dalyvauti tėvai. Jeigu nusikaltimas yra sunkus, apie nusikaltimą turėtų būti kuo greičiau informuojamos socialinės tarnybos ir jos turėtų dalyvauti pokalbyje. Tyrimas ir teismo procesas pritaikomi prie jaunų įtariamųjų. Teismo procesas turėtų būti baigiamas per pagrįstą laiką. Taip pat galioja bendroji norma, kurioje teigiama, kad, kai vaikai dalyvauja byloje dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku, atitinkami sprendimai priimami ir procesas pradedamas nepagrįstai nedelsiant.

4. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai bei procedūros ir būdai užtikrinti, kad vaiko balsas būtų išgirstas

Vaikai, kaip ir suaugusieji, gali būti teismo proceso šalimis. Taigi, nusikaltimo aukomis tapę vaikai turi tą pačią teisę būti išklausyti ir dalyvauti procese kaip ir suaugusieji. Tais atvejais, kai vaiko pasakojimas apie įvykius turi itin didelę reikšmę (o taip yra, kai vaikas yra nukentėjęs), pokalbyje turėtų dalyvauti vaikų psichologijos arba apklausos psichologijos ekspertas arba jis turėtų pateikti pastabų dėl vaiko pasakojimo vertės. Liudytojai neturi teisės būti išklausyti, neatsižvelgiant į tai, ar liudytojas yra vaikas, ar suaugusysis. Liudytojai nėra teismo bylos nagrinėjimo šalys ir baudžiamajame procese dalyvauja tik tam, kad pririnkus pateiktą savo versiją apie tai, kas įvyko.

5. Platus pobūdžio požiūris

Skirtingi subjektai, pvz., policija, prokuratūra, sveikatos priežiūros tarnybos ir socialinės tarnybos, privalo bendradarbiauti. Kai vaikas nukentėjęs nuo smurto, pagrindinė atsakomybė už bendradarbiavimą tenka socialinėms tarnyboms. Dauguma savivaldybių turi vadinamąsias konsultacines grupes, kuriose dalyvauja socialinių tarnybų, prokuratūros, policijos, vaikų sveikatos priežiūros tarnybų, vaikų ir jaunimo psichiatrijos tarnybų atstovai, jie sprendžia dėl veiksmų koordinavimo bei planavimo, taip pat – kokia tvarka įvairūs subjektai turėtų imtis veiksmų, kai pranešama apie nusikaltimą prieš vaiką. Jeigu vaikas yra nusikaltimo auka arba yra įtariamas padaręs nusikaltimą, policija ir prokurorai visada turi bendradarbiauti. Taip pat pradedama bendradarbiauti su socialinėmis tarnybomis ir kitais atitinkamais subjektais.

6. Priemonės, kuriomis užtikrinama, kad vaiko interesai būtų pagrindinis arba svarbiausias argumentas

Švedijos teisėje numatyta, kad pagrindinis argumentas bendrosios kompetencijos teismams yra vaiko interesai, o tai reiškia, kad teismas privalo atsižvelgti į kiekvieno vaiko interesus. Bylose dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku vaiko interesus nustato teismas. Tačiau Švedijos administracinėje teisėje nėra bendro principo, kad valdžios institucijos ar administraciniai teismai turi atsižvelgti į vaiko interesus arba kad vaiko interesams turi būti teikiama tam tikra reikšmė. Todėl šiuo aspektu administracinė teisė skiriasi nuo civilinės teisės. Tačiau kai kurių konkrečių administracinės teisės sričių sektoriuose teisės aktuose nustatytas principas, kad skirtingu lygmeniu turi būti atsižvelgiama į vaiko interesus.

7. Sprendimų kontrolė ir vykdymas procesuose, susijusiuose su vaikais

Jaunesniems nei 15 metų amžiaus vaikams už jų padarytus nusikaltimus negali būti taikoma baudžiamoji atsakomybė. Taikomas pagrindinis principas, kad jauniems nusikaltėliams visų pirma turėtų būti taikomos socialinių tarnybų priemonės ir jie neturėtų būti perduodami įkalinimo įstaigų ir probacijos tarnybai. Nustatytos specialios sankcijos, kurios taikomos tik jauniems 15–21 metų amžiaus nusikaltėliams. 18–21 metų amžiaus vaikams nusikaltėliams dažnai skiriamos tos pačios sankcijos kaip ir suaugusiems. Jeigu nusikaltėlis padarė nusikaltimą prieš jam sueinant 21 metams, skiriant bausmę turėtų būti ypatingai atsižvelgiama į jo jauną amžių. Vaikams ir suaugusiems galioja vienodos nuostatos dėl civilinių bylų teismų sprendimų vykdymo. Jeigu priešinga šalis neįvykdo savo prievolių pagal teismo sprendimą arba nutartį, šalis gali prašyti Švedijos vykdymo agentūros užtikrinti sprendimo arba nutarties įvykdymą. Vaikų ir tėvų kodekse įtvirtintos nuostatos dėl teismo sprendimų ar nutarčių dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku, taip pat kitų pagal kodeksą priimtų sprendimų vykdymo. Vykdamas tokius sprendimus ar nutartis pirmiausia turėtų būti atsižvelgiama į vaiko interesus.

8. Galimybė naudotis teisų gynimo priemonėmis

Galioja bendra, t. y. ne tik vaikams nukentėjusiesiems taikoma, teisė prašyti peržiūrėti nutarimą nevykdyti baudžiamojo persekiojimo. Tačiau tokį prašymą gali pateikti tik suinteresuotosios šalys. Vaikai nukentėjusieji taip pat kaip ir suaugusieji nukentėjusieji gali reikalauti iš nusikaltėlio kompensacijos (žalos atlyginimo). Pagal civilinę teisę, kadangi vaikai apskritai neturi procesinio veiksnio, skundo, teisinio apeliacinio skundo ar teisminės peržiūros mechanizmais jie gali naudotis tik per savo teisinį atstovą.

9. Bendrosios normos dėl (vaiko arba suaugusiojo) įvaikinimo

Sprendimus dėl įvaikinimo priima teismas. Prašymą pateikia asmuo (-enys), pageidaujantis (-ys) įvaikinti. Teismas išnagrinėja, ar įvaikinimas gali būti tinkamai atliktas. Leidimas įvaikinti vaiką neturi būti duodamas, jeigu nustatoma, kad įvaikinimas nėra naudingas vaikui.

Vaikui palanki teisena Švedijoje (255 Kb)

Paskutinis naujinimas: 31/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už

šiam dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.